



מדינת ישראל
משרד החינוך התרבות והספורט
מינהל החינוך הדתי

שם התלמיד/ה _____
שם בית-הספר _____
הכיתה _____
הישוב _____



לשימוש המשרד

המבחן הארצי בספר במדבר - התשס"ד

כיתות ד'

ט"ו באייר התשס"ד

בשעות 10.00-11.30

תלמידים יקרים!

מבחן זה נועד לבדוק את יכולתכם להתמצא בחומש ולקרוא ולהבין את הכתוב בו ובפירוש רש"י.
היה עליכם אפוא לעיין בחומש (בפסוקים ובפירוש רש"י) כדי להשיב על אחדות מן השאלות.

עיינו נא היטב בשאלות ובהוראות המיוחדות לכל שאלה והשיבו בהתאם, במתינות וביישוב
הדעת!

הקפידו נא על טוהר הבחינה, כיאה לתלמידי בית-ספר דתי הלומדים תורה ומשתדלים ללכת
בדרכיה.

אנו מאחלים לכם הצלחה הן במבחן זה והן במבחנים הנכונים לכם בעתיד.

בהצלחה!

המבחן הארצי בספר במדבר - התשס"ד

חלק א' - המקרא ומשמעותו

1. קרח ועדתו

עיינו בפרק ט"ז והשיבו על השאלות הבאות:

א. "הַבְּדִלּוֹ, מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת..." (פרק ט"ז, פסוק כא). מדוע מצווה ה' את משה ואהרן להיבדל מתוך העדה?

ב. כתבו בלשונכם את תשובת משה ואהרן לה' על הציווי הזה.

ג. מה היה עונשם של:

קרח: _____

דתן ואבירם: _____

מאתיים וחמישים מקטירי הקטורת: _____

ד. בפרק י"ז מסופר שלאחר מחלוקת קרח נצטווה משה לעשות שני דברים כזכרון לעתיד. כתבו אחד מהם: _____

10 נקודות

2. שבט לוי ושכרו

א. עיינו בפרק ג' ורשמו שניים מתפקידי הלויים.

1. _____

2. _____

ב. עיינו בפרק י"ח והשיבו:

1. מה היה השכר שקיבלו הלויים תמורת עבודתם? _____

2. רשמו שלוש מן המתנות שקיבלו הכוהנים:

(א) _____ (ב) _____ (ג) _____

7 נקודות

3. פרשת המרגלים (פרקים י"ג-י"ד)

א. לפניכם טבלה ובה הוראות שנתן משה למרגלים. ציינו ליד כל הוראה האם היא מתייחסת לעם, לארץ או לערים? סמנו ✓ במקום המתאים.

אל מה מתייחסת ההוראה			ההוראות
ערים	ארץ	עם	
			1. החֶזֶק הוּא הָרֶפָּה
			2. הַמַּעַט הוּא אִם רָב
			3. הַבְּמַחֲנִים אִם בְּמִבְצָרִים
			4. הֵישׁ בָּה עֵץ אִם אֵין

ב. עיינו בפרק יג בפסוקים כו-כח ורשמו בטבלה הבאה **בלשון הכתוב** מה היו תשובות המרגלים למשימות הבדיקה שהטיל עליהם משה?

משימת הבדיקה	תשובת המרגלים
1. החֶזֶק הוּא הָרֶפָּה	
2. הַטּוֹבָה הִיא אִם רָעָה	
3. הַבְּמַחֲנִים אִם בְּמִבְצָרִים	
4. וְהַתְחַזְקֶתֶם וְלִקְחֶתֶם מִפְּרִי הָאָרֶץ	

ג. מה הייתה תלונת העם נגד משה ואהרן לאחר ששמעו את דברי המרגלים?

ד. מה רצו העם לעשות בעקבות דברי המרגלים?

16 נקודות

4. בלק ובלעם (פרק כב)

א. לאיזו מטרה שלח בלק מלאכים לקרוא לבלעם?

ב. כיצד מנמק (מסביר) בלק את פנייתו דווקא לבלעם?

ג. הקב"ה אוסר על בלעם להצטרף למלאכים ששלח בלק.

1. כיצד מסביר ה' לבלעם את התנגדותו?

2. באיזה תנאי מסכים ה' שבלעם יצטרף אליהם?

8 נקודות

5. **מקושש העצים** (פרק ט"ו, פסוקים לב-לו)

א. מדוע לא הענישו את מקושש העצים מיד? _____

ב. מה עשו למקושש העצים עד שקיבלו תשובה מה? _____

ג. בספר במדבר מסופר על מקרים נוספים שבהם פנה משה לה' לקבל פתרון לבעיה.

רשמו אחד מהם. _____

7 נקודות

6. **ביאור פסוקים**

בארו את המילים המודגשות בפסוקים הבאים וכתבו מי אמר אותן.

הפסוק	ביאור המילים המודגשות	מי אמר אותן?
א "...אֶנְחֹנוּ טַמְאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרַע לְבַלְתִּי הַקָּרִיב אֶת קָרְבָּן ה' בְּמַעַדוֹ..." (ט', ז)	טמאים לנפש אדם במועדו	
ב "וַעֲתָה נִפְשָׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כָּל בְּלַתִּי אֶל הַמֶּן עֵינֵינוּ" (י"א, ו)	בלתי אל המן עינינו	
ג "רַב לָכֶם כִּי כָל הָעֵדָה כָּלָם קֹדְשִׁים וּבְתוֹכָם ה' וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קְהַל ה' " (ט"ז, ג)	רב לכם תתנשאו	
ד "...מָה עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתָנִי זֶה שְׁלֹשׁ רִגְלִים" (כ"ב, כח)	שלוש רגלים	

10 נקודות

סה"כ מקרא 58 נקודות

חלק ב' - מקרא ורש"י

7. "...ביום כלות משה להקים..." (פרק ז', פסוק א)

רש"י: "ולא נאמר ביום הקים מלמד שכל שבעת ימי המילואים היה משה מעמידו ומפרקו ובאותו היום העמידו ולא פרקו, לכך נאמר ביום כלות משה להקים, אותו היום כלו הקמותיו וראש חודש ניסן היה, בשני נשרפה הפרה, בשלישי הזו הזיה ראשונה, ובשביעי גלחו".

- א. כתבו בלשונכם מה לומד רש"י מתוספת המילה 'כלות' בפסוק? _____
- במשך כמה ימים היה משה מעמיד ומפרק את המשכן? _____
- ג. מה קרה על פי פירושו של רש"י בראש חודש ניסן? _____
- ד. על איזו פרה מדבר רש"י? _____

12 נקודות

8. "...והאספסוף... מי יאכלנו בשר" (פרק יא, פסוק ד)

רש"י: "והאספסוף - אלו ערב רב שנאספו עליהם בצאתם ממצרים" "מי יאכלנו בשר - וכי לא היה להם בשר והלא כבר נאמר וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר וגו' (שמות י"ב, לח). ואם תאמר אכלום והלא בכניסתם לארץ נאמר ומקנה רב היה לבני ראובן וגו' (במדבר ל"ב, א) אלא שמבקשים עלילה".

- א. מי הם האספסוף? _____
- ב. מאיזה פסוק מוכיח רש"י שהיה לעם ישראל בשר ביציאתו ממצרים? _____
- ג. מאיזה פסוק מוכיח רש"י שהעם לא אכל את כל הבשר שהיה לו: _____
- ד. למה אם כן התלוננו בני ישראל ואמרו: מי יאכלנו בשר? _____

12 נקודות

9. "...מִבֶּן חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים..." (פרק ח', פסוק כד)

רש"י: "ובמקום אחר אומר (במדבר ד) מבן שלוש שנה הא כיצד מבן כ"ה בא ללמוד הלכות עבודה ולומד חמש שנים ובן שלוש עובד מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו בחמש שנים ששוב אינו רואה".

א. מהי הסתירה בין הפסוקים שעליה מצביע רש"י? _____

ב. כיצד מיישב רש"י את הסתירה בין הפסוקים? _____

ג. מה הן 'הלכות עבודה'? _____
מי לומד אותן? _____

ד. צטט מדברי רש"י את המסקנה הכללית שאליה הוא מגיע מיישוב הסתירה שבין הפסוקים? _____

12 נקודות

10. לפניכם קטע מתוך רש"י. העתיקו אותו בכתב-יד רגיל:

חסים היו על ממונס יותר מזניהם וזנותיהם שהקדימו מקניהם לטפס אמר להם משה לא כן עשו העיקר עיקר והטפל טפל...

6 נקודות

סה"כ רש"י - 42 נקודות

חלק ג' - שינון בעל-פה

השלימו חמישה מתוך שמונת הקטעים שלפניכם:

א. כאשר העם מבקש לחזור למצרים בעקבות דברי המרגלים, יהושע וכלב קורעים את בגדיהם. "ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמר:

הָאָרֶץ אֲשֶׁר בָּהּ אַתָּה אֵתָּה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד."

ב. לאחר חטא המרגלים משה מתפלל אל ה' ומבקש:

"סִלַּח נָא וְכַאֲשֶׁר נִשְׁאַתָּה לָעַם הַזֶּה וַיֹּאמֶר ה': "

ג. בעקבות חטא קרח ועדתו, הקב"ה רוצה לכלות את עם ישראל. משה ואהרן נופלים על פניהם ואומרים:

"אֵל-אֱלֹהֵי לְכָל בָּשָׂר הָאִישׁ וְעַל כָּל "

ד. בלעם מברך את ישראל ואומר:

"מָה אֶקֶב לֹא אֵל וּמָה לֹא זָעַם ה'. כִּי מִרְאשׁ צָרִים וּמִגְבָּעוֹת אֲשׁוּרָנִי הֵן עָם יַעֲקֹב וּמִסֶּפֶר אֶת רִבֵּעַ תָּמַת נַפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתִהְיֶי אַחֲרִיתִי."

ה. בלעם מברך את ישראל ואומר:

"כָּרַע וּכְלָבִיא מִי בְּרִיךְ "

ו. בלעם מברך את ישראל ואומר:

"מָה טָבוּ כְּגִנֹּת כְּאֶהָלִים כְּאֶרְזִים מִים."

ז. כאשר ה' מבטיח בשר לכל העם, משה שואל:

"הֲצֹאן לָהֶם לָהֶם אִם אֵת כָּל לָהֶם לָהֶם."

ח. התורה מתארת את תכונותיו של משה ואומרת:

"וְהָאִישׁ מֹשֶׁה מִכָּל הָאָדָם הָאֲדָמָה."

25 נקודות

* כל קטע שמולא נכון = 5 נקודות. מילה אחת חסרה/בלתי נכונה מורידה את הניקוד בנקודה אחת.

